

BESPREKINGSVERSLAG

Reg.nr.:
Afdeling Bestuursondersteuning

Betreft: Verenigde Vergadering		Datum bespreking: Woensdag 23 mei 2018 13.00 – 14.59 uur Plaats: VV-zaal Opgesteld door: Roswitha Lubbers
<i>Aanwezigen:</i> Dhr. R.A.M. van der Sande (voorzitter) Dhr. H. Pluckel (hoogheemraad) Dhr. J.J.J. Langeslag (hoogheemraad) Dhr. J.C.H. Haan (hoogheemraad) Dhr. M. Kastelein (hoogheemraad) Mw. M.E.F. Leewis (hoogheemraad) Mw. C. M. van de Wiel (secretaris) Dhr. J.J. Démoed (CDA) Mw. E.J. de Vries (CDA) Dhr. H.J. Oostwouder (CDA) Dhr. J.J. Bakker (VVD) Dhr. J. Hermans (VVD) Mw. C.H.C. van Steensel-van Hage (VVD) Dhr. G.H. von Faber (Water Natuurlijk) Dhr. E.C. de Meijer (Water Natuurlijk) Mw. T.O. Fierens (PvdA) Mw. E.P. Veenhoven (PvdA) Dhr. A. van Geest (AWP) Dhr. N.J.W. Thijssen (AWP) Dhr. N. van der Plas (CU-SGP) Mw. M. Bleyie (PvdD) Mw. J.C. Boomsma (PvdD) Dhr. R.F. Schols (50PLUS) Mw. J. Stoop (Natuurterreinen) Dhr. A. Blijleven (A&B) Dhr. D.N.I. Kooij (A&B) Dhr. J.W.N. van de Nes (A&B) Dhr. J. P. de Vries (A&B) Dhr. P.A.M. van der Poel (A&B) Dhr. R.P.A. van der Meer (A&B) Dhr. H.A. Meerman (A&B) <i>Afwezig:</i> Dhr. R.H. Kerst (CU-SGP) <i>Tevens aanwezig:</i> Dhr. J.H. Oosters, dijkgraaf van het waterschap Schieland en de Krimpenerwaard en voorzitter van de Unie van Waterschappen		
VERSLAG		ACTIE
1.	<u>OPENING EN VASTSTELLEN AGENDA</u> De <u>voorzitter</u> opent de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom. Er hebben zich geen insprekers aangemeld. Op uitnodiging van Riinland zal de heer Oosters, dijkgraaf van Schieland en de	

	VERSLAG	ACTIE
	Krimpenewaard en tevens voorzitter van de Unie van Waterschappen, een toelichting geven over het Interbestuurlijk Programma (IBP). Na zijn bijdrage zullen de hoogheemraden Langeslag en Kastelein vanuit hun verantwoordelijkheid voor bodemdaling en ruimtelijke ordening, reflecteren op hun inbreng in dit specifieke krachtenveld (zowel in Zuid-Holland als daarbuiten).	
2.	BEELDVORMINGSNOTA'S	
2.01	Interbestuurlijk Programma (IBP) De heer Oosters zegt vereerd te zijn met de invitatie, maar bovenal waardering te hebben voor het initiatief om de VV bij te praten over wezenlijke landelijke vraagstukken die het dagelijkse werk van Rijnland zullen raken. Hij wijst erop dat beide genoemde hoogheemraden diverse onderdelen van het IBP al in de praktijk brengen. Voorafgaande aan de laatste Tweede Kamerverkiezingen hebben de drie koepels van decentrale overheden (Vereniging Nederlandse Gemeenten, VNG, Interprovinciaal Overleg, IPO en de Unie van Waterschappen, UvW) gezamenlijk overlegd over de wijze waarop hun belangen na de verkiezingen het beste in een regeerakkoord en daaropvolgende bestuursakkoorden zouden kunnen worden geborgd. Tot die tijd opereerden de genoemde koepels steeds op basis van de eigen verantwoordelijkheid via een wensenlijstje. De voorzitters van de drie koepels, alsmede de voorzitter van de UvW, stonden een gewijzigde, effectievere aanpak voor vanuit het besef dat er voor diverse grote maatschappelijke vraagstukken een oplossing zal moeten worden aangedragen, maar dat deze gezien hun omvang en complexiteit niet door de aparte overheden kunnen worden opgelost. Daarmee werd een brug geslagen tussen de diverse domeinen, zodat maatschappelijke vraagstukken gezamenlijk kunnen worden aangepakt, waarbij de inhoud van de aanpak centraal staat, en niet 'wie wat doet'. In overleg is op basis van de dagelijkse praktijk door de koepel een drietal urgente maatschappelijke thema's geselecteerd die men in de nieuwe context zou willen aanpakken: 1. energietransitie, 2. circulaire economie en 3. klimaatadaptatie. De drie thema's zijn inmiddels omgewerkt tot een investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' die genoegzaam bekend is bij de politiek. De enorme maatschappelijke druk heeft het belang van de onderwerpen verder benadrukt en in het uiteindelijke regeerakkoord is de vertaling ook nadrukkelijk terug te zien. Tevens heeft de koepel besloten om de samenwerking op een andere wijze vorm te geven: men wilde voorkomen dat (zoals in het verleden te doen gebruikelijk) de in het regeerakkoord vermelde rijksdoelen via een bestuursakkoord zouden worden gedeponereerd bij de decentrale overheden. De nieuwe aanpak, gebaseerd op een gezamenlijke ambitie, onderstreept de gelijkwaardigheid van de diverse overheden (ander soort governance). Tevens werd erkend dat voor een optimale aanpak van grote maatschappelijke vraagstukken niet langer gebruik zou moeten worden gemaakt van nationale blauwdrukken en werd een hernieuwde discussie over bestuurlijke reorganisaties ontraden. Er werd geconcludeerd dat op basis van de inhoud van het maatschappelijke vraagstuk, gekozen zou moeten worden voor de meest optimale aanpak (slim, effectief, flexibel) in de regio. In het rapport, van de hand van de secretaris-generaal van BiZa, Van Zwol, werd aangegeven dat het niet meer anno 2018 is om voor elk maatschappelijk vraagstuk een aparte bestuurlijke structuur op te tuigen. Kortom: er werd gekozen voor een tweeledige aanpak: interbestuurlijk (gezamenlijke verantwoordelijkheid, ambitie, doelstelling) en accenten in de uitvoering in de regio's, daar waar het werk plaatsvindt. In de week na de beëdiging van het nieuwe kabinet, gaf de minister van BiZa de drie voorzitters de opdracht de drie voornemens binnen 100 dagen in een IPB vast te leggen. Op 14 februari 2018 werd dit IPB door de minister-president en de betrokken overheden ondertekend. Het IBP bestaat uit tien onderdelen, waarvan de eerste vier en ook het achtste met name voor de waterschappen van belang zijn. 1. Samen aan de slag voor het klimaat. 2. Toekomstbestendig wonen (van het gas los, extra woningbouwopgave). 3. De versnelling van de regionale economie. 4. Naar een vitaal platteland. 5. De verdere ontwikkeling van de gedecentraliseerde sociale agenda bij gemeenten.	

VERSLAG	ACTIE
6. Nederland en migrant goed voorbereid. 7. Problematische schulden voorkomen en oplossen. 8. Een goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving. Voor het eerst in de geschiedenis is de waterschapsoverheid als een volstrekt volwaardige overheid naast de drie andere meegenomen. 9. Passende financiële verhoudingen. 10. Afspraken over overkoepelende thema's (zoals de afronding nationale omgevingsvisie). Er is een interbestuurlijke afspraak om bij de diverse tafels, overleggen en afspraken, de voor de waterschappen belangrijkste opgave, te weten 'Samen aan de slag voor het klimaat' centraal te stellen. Deze opgave is opgeknipt in drie delen, waaronder de klimaatagenda (betreft mitigatie: beperking CO₂-uitstoot als enige indicator). Minister Wiebes laat zich adviseren en bijstaan door een nationaal klimaatberaad onder leiding van Ed Nijpels (de UvW is hierbij nadrukkelijk betrokken via een vaste zetel) en een vijftal andere tafels (gebouwd/woonagenda, elektriciteit, industrie, mobiliteiten landbouw). Elke tafel moet een bijdrage leveren om de opgave, te weten 50% minder CO₂-uitstoot in 2030, te realiseren. De UvW heeft zelf een afspraak gemaakt die in de investeringsagenda is verwerkt: de sector wil in 2025 sectorbreed energieneutraal zijn. Het is met name de bedoeling dat de waterschappen de energie die zij gebruiken, zelf duurzaam gaan opwekken. Daarnaast worden nog andere vraagstukken geopend: kunnen de waterschappen geen energieleverancier worden, zo ja, onder welke voorwaarden? Hoe gaan de waterschappen om met de opwekking van energie uit afval- en/of oppervlaktewater? Licht er een innoverende rol voor de waterschappen te wachten? Hebben de waterschappen een rol en, zo ja, welke waar het bodemdaling, CO₂-uitstoot, veenweidegebieden betreft? Al met al dient de UvW tijdens het overleg nauwlettend te bewaken of de waterschappen de afspraken ook daadwerkelijk kunnen waarmaken met de geheven belastingen. Er wordt ook gewerkt aan een bestuursakkoord over klimaatadaptatie. Centrale vraag: welke afspraken kunnen hierover in Nederland worden gemaakt? Er zal extra moeten worden ingezet om de gebouwde en de ongebouwde omgeving teweerge te stellen tegen de effecten van de sneller dan verwachte klimaatverandering (hevige regenval, langdurige droogte, hitteprotocollen, droogteprotocollen, hittestress in de steden etc.). Er ligt overigens al een Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie dat momenteel in de praktijk wordt uitgewerkt. De UvW heeft het kabinet vanuit de investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' gevraagd dat de overheid moet aantonen dat het de minister van Infrastructuur en Waterstaat ernst is, dat het land nog onvoldoende is ingericht op de gevolgen van wateroverlast (bijvoorbeeld) en dat haast is geboden. In het IBP is aan deze wens gehoor gegeven: het Rijk heeft aangegeven al in 2018 extra financiële middelen beschikbaar te zullen stellen, maar de benodigde financiën voor de noodzakelijke klimaatadaptatie moeten nog worden gevonden. De derde circulaire economie, ook onderdeel van de klimaatagenda, komt geleidelijk aan tot leven. De waterschappen hebben als uitvoerende overheid met de awzi's het beste trackrecord en de meest geschikte assets van alle overheden om tempo te zetten. Maar gezien de taken en verantwoordelijkheden mag van de waterschappen niet verwacht worden dat zij landelijk trekker kunnen worden. De UvW zet zich dan ook in om de andere overheden te enthousiasmeren om te participeren. De UvW probeert via alle tafels een bijdrage te leveren aan de maatschappelijke opgave en te maximaliseren. Commitment en steun van de andere overheden en de rijksoverheid is essentieel. Ook wil de UvW dat de regelgeving die het behalen van de duurzaamheidsprestaties hinderen, wordt afgeschaft. In het IBP is weliswaar opgenomen dat dit daadwerkelijk zal gebeuren, anderzijds hangt een mogelijke BTW-heffing die door het Rijk geheven zou kunnen worden over bijvoorbeeld de samenwerking tussen bepaalde waterschappen, dreigend boven het streven van de waterschappen, de provincies en de gemeenten om waar mogelijk integraal te werken. De heer Oosters bestempelt deze mogelijke BTW-heffing als een zeer groot gevaar: 'Zo kunnen wij niet werken.' De UvW wil dus betrokkenheid, regelruimte en geld voor de klimaatadaptatie, onderzoek en voor experimenten in de circulaire economie. De daadwerkelijke toepassing dient in de regio's plaats te vinden. In het kader van de energietransitie is door het vorige kabinet al succesvol geëxperimenteerd in acht regio's. Ook Rijnland doet mee. Het kabinet is voornemens om de overige vraagstukken in de sfeer van klimaatadaptatie en de circulaire economie, in 30 regio's uit te zetten. Niet via een blauwdruk, maar via een onorthodoxe flexibele aanpak waar het de samenwerking betreft. Dit betekent dat de ambtelijke en bestuurlijke inzet de komende	

VERSLAG	ACTIE
periode met name in de regio's dienen plaats te vinden. Dit vergt dat de medewerkers van de waterschappen hun collega's van gemeenten, provincies, maatschappelijke partijen en bedrijven niet alleen goed dienen te kennen, maar ook bereid en in staat moeten zijn om daadwerkelijk samen te werken bij de oplossing van grote maatschappelijke vraagstukken. De <u>voorzitter</u> dankt de heer Oosters voor zijn bevlogen verhaal en zijn oproep om ten behoeve van de doelstelling waar mogelijk samen te werken en over en weer bereid te zijn om te geven maar ook te nemen. Mevrouw <u>Boomsma</u> zegt dat een aantal door de heer Oosters beschreven zaken ook van belang zijn met betrekking tot de Omgevingswet, zoals integraal werken, één overheid en werken buiten de gebaande paden om. Kan de Omgevingswet naar het oordeel van de heer Oosters een bijdrage leveren aan de ontwikkelingen of ziet hij ook knelpunten met betrekking tot de Omgevingswet? Voorts wil de PvdD weten wat de actuele stand van zaken is met betrekking tot het Klimaatakkoord. Tevens verzoekt de fractie de heer Oosters mogelijke consequenties voor de decentrale overheden aan te geven als het Klimaatakkoord door de minister wordt bevestigd. De heer <u>Oosters</u> zegt dat de Omgevingswet het interbestuurlijke karakter al uitstraalt. In het kader van de totstandkoming van de Omgevingswet heeft de UvW ervoor gezorgd dat de watertoets niet zou verdwijnen (deze blijft van kracht via een algemene maatregel van bestuur). Het is wezenlijker dat in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is opgenomen dat elke gemeente een stresstest dient uit te voeren die inzicht geeft in wat er binnen die gemeente op korte en langere termijn dient te geschieden. De inzichten dienen tevens verwerkt te worden in de gemeentelijke omgevingsvisies die moeten worden opgesteld. De UvW heeft een essentiële en actieve rol bij het uitvoeren van de stresstesten en zodoende komt wezenlijk materieel beschikbaar dan ooit mogelijk zou zijn via de watertoets. De heer Oosters betwijfelt of de opgetelde inspanningen van de diverse overheden voldoende zijn om de doelstellingen van het Klimaatakkoord in 2030 gerealiseerd te hebben. Vandaar de nadruk op de CO₂-uitstoot in veenweidegebieden, de uitstoot van methaan en lachgas op de awzi's en dergelijke. Het zou de heer Oosters niet verbazen als in Klimaatwet grotere en zwaardere verplichtingen worden opgelegd aan overheden dan tot dusverre bekend. Hoogheemraad <u>Langeslag</u> zegt dat hij zich onder andere bezighoudt met het onderwerp bodemdaling in het IBP. Zoals aangegeven door de heer Oosters, staat in het IBP het gezamenlijk oppakken van maatschappelijke opgaven centraal. Feitelijk is de IBP een formalisering van een proces dat reeds in gang was gezet en zijn voordelen had bewezen. Voorbeelden uit de periode voorafgaande aan het IBP: 1. Het platform Slappe Bodem dat begon als gemeentelijke samenwerking maar waarbij zes waterschappen inmiddels zijn aangesloten. Inmiddels worden provincies ook verzocht om aan te sluiten zodat het vraagstuk uit diverse invalshoeken kan worden opgepakt. Het maatschappelijke karakter blijkt uit de berekening van de kosten die is opgenomen in het rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving. 2. Het Groene Hart: de kadernota over energietransitie, wonen, economie en bodemdaling (met een link naar de veehouderij en toerisme). Ook hier werken drie provincies, gemeenten en vijf waterschappen samen. Belangrijk onderwerp: bodemdaling. Voorbeelden na vastlegging IBP: 1. De Nationale Woonagenda die recentelijk werd besproken in de commissie Watersystemen van de UvW. Tijdens de behandeling werd nagegaan of de onderwerpen die van belang zijn voor de waterschappen, voldoende aan bod kwamen in deze agenda. Bodemdaling bleek als trefwoord nergens voor te komen, waarop werd besloten via een sideletter hiervoor aandacht te vragen. 2. De Omgevingswet: de waterschappen proberen waar het de stresstest (nationaal, provinciaal en gemeentelijk) betreft, aan de voorkant met de genoemde partijen in gesprek te gaan over de gevolgen van bodemdaling in de respectievelijke regio's voor de toekomstige omgevingsvisie. Mede door het integraal formuleren van alle opdrachten waar provincies en gemeenten mee van doen hebben en het IBP, is ruimte ontstaan om die rol te spelen. De klimaattafels: er zijn vijf hoofdtafels maar inmiddels ook veel 'bijzettafels', waaronder een over veenweide. De heer Langeslag neemt op uitnodiging namens de waterschappen deel aan de gesprekken met gemeenten, provincies, financiële instellingen en diverse belangenorganisaties over de CO₂-reductie veenweide. Er is sprake van een forse opgave: 1,5 megaton reductie CO₂-reductie. De toewijzing van de financiële middelen is een gevoelig thema: voorkomen moet worden dat aanspraak wordt gemaakt op de pot op basis van de eigen prioritaire projecten. Interne samenwerking binnen koepels: diverse waterschappen praten binnenkort over	

VERSLAG	ACTIE
de Koersnota Bodemdaling. De heer Langeslag vindt het noodzakelijk om af te stemmen en waar mogelijk krachten te bundelen. Daartoe wordt momenteel een inventarisatie van lopende dan wel voorgenomen projecten op het gebied van bodemdaling van waterschappen opgesteld. Hoogheemraad <u>Kastelein</u> memoreert de gevoerde discussie binnen de VV over de vraag: wat voor soort Rijnland willen we zijn? Stelt het waterschap zich afwachtend dan wel proactief op? D&H heeft al uitputtend gediscussieerd over de vraag of het waterschap de opgave in het westen van het land voor de forse verstedelijking wel kan opvangen in het watersysteem/de wateropgave (het gaat alleen al in Zuid-Holland om 230.000 woningen). In Zuid-Holland werken de zes waterschappen samen op het gebied van de ruimtelijke ordening. Tijdens een bijeenkomst beweerde een medewerker van de provincie dat Zuid-Holland groener en blauwer zou worden, ondanks de realisatie van de 230.000 woningen die merendeels in de grote steden waren voorzien. De waterschappen trokken deze uitspraak ernstig in twijfel, vandaar dat werd besloten om in conclaaf te gaan met de twee betrokken gedeputeerden. De al gemaakte afspraken tussen waterschappen, provincies en gemeenten kwamen daarbij goed van pas en er werd dan ook geopperd om eens gezamenlijk na te gaan of Zuid-Holland die 230.000 woningen überhaupt kan realiseren, of het watersysteem deze aantallen eigenlijk wel aan kan (op korte en langere termijn) en hoe deze woningen op de juiste wijze ontworpen zouden moeten worden, wat de consequenties zijn van de bodemdaling en dergelijke. Vanuit de bestuurlijke hoek is hoogheemraad Kastelein hierbij betrokken en is een aantal deskundige bureaus aangeschreven. De provincie is voornemens om begin oktober 2018 een overeenkomst te laten ondertekenen door de grote bouwondernemingen, zes waterschappen en de provincie over de wijze hoe er 230.000 (of minder) klimaatbestendige woningen kunnen worden gebouwd. De provincie onderkent dat de deskundigheid nog ontbreekt om de bouw goed in te vullen. Mevrouw <u>Fierens</u> stelt dat het waterschap een nieuwe tijd tegemoet gaat en staat voor een uitermate complexe opgave waaraan niemand kan ontsnappen. De nieuwe toekomst biedt volgens de PvdA ook veel nieuwe kansen en de fractie is dan ook zeer blij met de bijdragen van de heer Oosters, Kastelein en Langeslag. Er zal anders moeten worden samengewerkt, waarbij iedereen zijn eigen hokje moet verlaten. De nieuwe agenda vergt het nodige van de secretaris en de VV. Waar het de samenwerking betreft, heeft zij de ondernemers als partner gemist, die immers ook de nieuwe agenda zullen moeten incorporeren in hun aanpak. Hoe verhouden zij zich tot het akkoord? Financiën: de waterschappen hebben in tegenstelling tot de provincie en gemeenten geen fonds. Is overwogen om voor deze agenda één klimaatfonds beschikbaar te stellen waardoor de ongelijkheid van de fondsen en het 'rattengevecht om het geld' vermeden kan worden. De heer <u>Van Geest</u> verwijst naar het thema 'bestuurlijke drukte' waar menig een zich weleens achter wenst te verschuilen. Hoe kan worden voorkomen dat het brede programma dat de UvW samen met de andere overheden dient op te pakken, gaat leiden tot een enorme inzet van heel veel mensen die vooral bezig zijn om aan elkaar uit te leggen wat er allemaal aan de hand is? De heer <u>De Meijer</u> wijst erop dat de heer Kastelein in zijn relaas alleen sprak over Zuid-Holland, terwijl het werkgebied van Rijnland voor een derde in Noord-Holland ligt. Noord-Holland is al ver gevorderd met de Omgevingswet. De problematiek van het veenweidegebied speelt in Noord- en Zuid-Holland en Utrecht en er dient één aanpak te komen. Dit aspect wil de heer De Meijer graag meegeven. De heer <u>Démoed</u> ziet veel voordelen in een integrale aanpak tussen overheden, maar het valt niet te ontkennen dat overheden sterk geneigd zijn om uiteindelijk voor hun eigen geluk te gaan. Vraag is hoe de koepel dit gedrag denkt te voorkomen zodat het geld aan de vraagstukken wordt besteed, waarbij de vraag wie hiervoor tekent, secundair dient te zijn. De heer <u>Oosters</u> erkent dat de bestuurlijke drukte inderdaad weer op de loer ligt, hoewel er optimaal wordt gepoogd vanuit het perspectief van de waterschappen, het hoogstnoodzakelijke te doen wat voor de waterschappen belangrijk is. De financiën staan overigens wel in het teken van 'samen uit, samen thuis'. Op 23 mei wordt de woonagenda gepresenteerd, en nadat de heer Oosters op 22 mei bleek dat zowel VNG als IPO ook nog niet gereed waren om op 23 mei een handtekening te zetten, besloten werd ook niet te tekenen hoewel het ambtelijke voornemen was om dit wel te doen en eventueel aansluitend een sideletter te sturen. De ontwikkelingen verlopen in vliegende vaart. De UvW koerst op de collegialiteit van de andere decentrale overheden. Tevens blijft het de vraag of de 21 individuele waterschappen alles wel waar kunnen maken. Er is in het regeerakkoord 300 miljoen euro per jaar gereserveerd voor de klimaatopgave en die gelden worden door Wiebes alleen uitgekeerd voor maatregelen die de CO₂-reductie beperken (dus bijvoorbeeld niet voor maatregelen die de bodemdaling tegengaan). Er is nog eenmalig een bedrag van 486 miljoen euro beschikbaar via het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor nader	

VERSLAG	ACTIE
aan te geven thema's. De UvW heeft samen met de minister van I&W aangegeven dat klimaatadaptatie ook een geschikt thema zou kunnen zijn om als regio mee aan de slag te gaan op basis van deze middelen. Er is en blijft een beperkte hoeveelheid geld beschikbaar. Eventuele extra middelen zullen worden gereserveerd voor de gevolgen van het afsluiten van de gaswinning. Dit betekent dat de inzet van de waterschappen in beginsel door henzelf zal moeten worden bekostigd. Mogelijk biedt samenwerking met de gemeenten soelaas. Er zal in de huidige omstandigheden dus geen waterschapfonds worden ingesteld, nog afgezien van de vraag of dit een goed idee zou zijn. Het bedrijfsleven is aangehaakt via de tafels, maar worden daarnaast door het huidige kabinet al behoorlijk aangepakt waar het de voorwaarden betreft waaraan het moet voldoen. Minister Wiebes heeft bijvoorbeeld de HVC, een van de 200 grootste gasgebruikers van Nederland, laten weten dat er vanaf 2021 geen gas meer mag worden afgenomen. Kortom: de verantwoordelijkheden worden door Den Haag neergelegd bij het bedrijfsleven en particulieren. Daarom is het ook belangrijk hoe de verplichtingen in de Klimaatwet worden opgenomen. De bestuurlijke drukte zal blijven, maar dat is aanzienlijk productiever dan een oeverloze discussie over de bestuurlijke inrichting van Nederland. In reactie op de kanttekeningen van de heer De Meijer over de wijze waarop de verschillende omgevingsvisies tussen de provincies zo goed mogelijk kunnen worden gestroomlijnd, antwoordt de heer <u>Kastelein</u> dat het inderdaad één Groene Hart-gebied betreft, maar dat de provincies een verschillende aanpak hebben van hun omgevingsvisie. In Noord-Holland werkt Rijnland goed samen met de andere Noord-Hollandse waterschappen en is gekozen voor een gemeenschappelijke visie en aanpak wat betreft de omgevingsvisie. Het proces wordt hier van bovenaf aangestuurd. In Zuid-Holland kiest men voor een benadering van onderaf en is het waterschap uitgenodigd om inbreng te leveren en wil men een gemeenschappelijk onderzoek opzetten. Rijnland probeert intern de inbreng af te stemmen voor beide provincies, maar de aanpak is divers. De heer <u>Langeslag</u> zegt dat ondernemers via het instrument 'communities of practice' worden aangespoord zich aan te sluiten bij het platform Slappe Bodems. In reactie op de vraag van de heer De Meijer over de veenweide antwoordt de portefeuillehouder dat het onderwerp in de klimaatafel veenweide breder wordt getrokken, namelijk heel Nederland. Friesland heeft bijvoorbeeld ongeveer 70.000 hectare veenweide en is dus ook van belang. Afrondend dankt de <u>dijkgraaf</u> met name de heer Oosters voor zijn interessante inbreng en wenst hem wel thuis.	
3. SPREEKRECHT Er hebben zich geen insprekers aangemeld voor deze vergadering.	
4. HAMERSTUKKEN	
4.01 Gemeenschappelijke Regeling Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR): meerjarenbegroting 2019-2022; begrotingswijziging 2018 en indienen zienswijzen De heer <u>Von Faber</u> wijst erop dat onder punt 2 in de nota van wijziging exact dezelfde tekst staat als in het origineel ('Kennis te nemen van de begrotingswijziging 2018 van de BSGR.'). Klopt dit wel? Mevrouw <u>Fierens</u> sluit hierop aan: in de commissie BOD was afgesproken dat de dijkgraaf zich nog zou buigen over de juridische context naar aanleiding van haar vraag in BOD dat alle besluiten anders waren geformuleerd, variërend van 'kennis nemen', 'kennis nemen van', 'besluiten met', enz. Zij veronderstelde dat alle gemeenschappelijke regelingen een identieke juridische ondergrond hebben, terwijl het besluit van Rijnland telkens anders wordt geformuleerd. De dijkgraaf had tevens toegezegd een en ander recht te zetten. Zij vermoedt dat de kanttekening van de heer Von Faber hiermee te maken heeft. Zij begreep zelf ook niet waarom de tekst identiek was. De <u>dijkgraaf</u> zegt dat de formulering is: 'U neemt kennis van de begroting en stelt een zienswijze vast'. De begroting wordt vastgesteld door het AB (dat is niet aan de VV), alleen het vaststellen van de zienswijze is wel aan de VV. Daarop zijn de teksten allemaal aangepast. De tekst is dus correct. De heer <u>Van der Meer</u> wijst erop dat in het voorstel bij het VV-besluit, na de nota van wijziging, de oude tekst weer is opgenomen. De <u>dijkgraaf</u> zegt dat de tekst na de nota van wijziging straks het initiële voorstel vervangt. Vervolgens constateert hij dat het voorstel zonder hoofdelijke stemming wordt vastgesteld.	
4.02 Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009: begroting 2019 Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het voorstel vast.	
4.03 Afrekening besteding bijdrage fractievergoedingen 2017	

VERSLAG		ACTIE
	Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het voorstel vast.	
4.04	Awzi Nieuwveen en awzi Leiden Noord: uitvoeringskrediet slibretourvizels Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het voorstel vast.	
4.05	Besluit subsidie en openstelling Samenwerken aan Bodem en Water Rijnland Mevrouw <u>Bleyie</u> zegt dat agrariërs naar het oordeel van de PvdD al heel lang de tijd hebben gehad om milieuvriendelijkere alternatieven te bedenken voor de gangbare gewasbeschermingsmiddelen, ook in het kader van bijvoorbeeld de erfafspoelingen. Waarom zouden agrariërs de situatie nu wel serieus nemen en aan de slag gaan met de mogelijkheden? Is er een stok achter de deur of is deelname volstrekt vrijblijvend? Zolang er niet in strijd wordt gehandeld met Europese regelgeving, zullen agrariërs zich niet genoodzaakt zien om zich anders op te stellen, temeer daar het Deltaplan Agrarisch waterbeheer in de praktijk niet afdoende bleek te zijn. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat wat het waterschap alle toegestane wettelijke middelen inzet. In de commissie heeft zij het voorbeeld van de gesloten systemen in de glastuinbouw aangehaald. Het waterschap werkt altijd langs de lijnen van 'de peen, de zweep en de preek' en er wordt waar nodig niet geschroomd om de zweep te hanteren. Maar met alleen zwepen bereik je geen vooruitgang: je hebt ook de medewerking van de totale sector nodig en dan helpt het ook erg als het leven voor sommige welwillende agrariërs wat makkelijker wordt gemaakt dan wel dat er een stimuleringsmaatregel wordt uitgevaardigd. De voorliggende subsidie is als zodanig bedoeld. Mevrouw <u>Bleyie</u> vraagt of het eenvoudig is voor de agrariërs om subsidie aan te vragen. Het is haar bekend dat mening agrariër afziet van het aanvragen van subsidie. Zij vinden de moeite om subsidie aan te vragen vaak onevenredig noch afgezien van de vraag of zij deze daadwerkelijk krijgen. Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat deze regeling specifiek voor deze omstandigheden is opgezet. In het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en de ingewikkelde procedure op basis waarvan Europese subsidies hiervoor beschikbaar zijn onder het POP3-regiem, is de voorliggende subsidie bedoeld om daarmee een portaal te openen die juist bedoeld is voor agrariërs, zodat zij zelf subsidie kunnen aanvragen en een bodem- en watercoach meekijkt en de aanvraag snel zou moeten kunnen worden afgewikkeld. De <u>dijkgraaf</u> constateert vervolgens dat het voorstel zonder hoofdelijke stemming wordt vastgesteld.	
4.06	Vaststellen peilbesluit Zonneveldspolder Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het voorstel vast.	
5.a	Overzicht ingekomen stukken De heer <u>Schols</u> dankt voor de beantwoording van zijn vragen over het ingekomen stuk a van Interglobe management BV (18.036067) van Marcel van Dam. Op basis van de beantwoording vraagt hij zich af of Rijnland niet schadeplichtig is? De <u>dijkgraaf</u> zegt dat het terrein niet voor één euro wordt verkocht en dat het terrein groter is dan 5.000 m2, te weten 20.000 m2. De portefeuillehouder informeert de VV nog over de verkoop aangezien de VV daarover dient te besluiten. Nadat de onderhandelingen niet tot overeenstemming hebben geleid, heeft de dijkgraaf als portefeuillehouder besloten de onderhandelingen te stoppen en geen bestuurlijk akkoord te sluiten. Alle gesprekken die op initiatief van Interglobe zijn gestart, werden allemaal onder voorbehoud van een bestuurlijk akkoord gevoerd. Rijnland heeft juridisch advies ingewonnen en Rijnland is in geen enkel opzicht schadeplichtig. Rijnland is niet gehouden om onder de kostprijs over te gaan tot verkoop, hetgeen overigens zelfs verboden is voor een overheidsorgaan. De heer <u>Schols</u> dankt de voorzitter voor dit tevredenstellende antwoord. Vanuit de VV zijn er geen vragen over de andere ingekomen stukken.	
5.b	Mededelingen De <u>voorzitter</u> meldt dat het in lijn der verwachtingen ligt dat mevrouw Leewis tijdens de vergadering van de Leidse gemeenteraad op 23 mei wordt gekozen tot wethouder van de gelijknamige gemeente. In dat geval betekent dit dat zij met de aanvaarding van dit ambt, met onmiddellijke ingang zal terugtreden als hoogheemraad en geen lid meer is van het Algemeen bestuur en Dagelijks bestuur van Rijnland, waarmee Rijnland een zeer gewaardeerd en kundig bestuurslid zal verliezen. Indien de benoeming tot wethouder een feit is, zal er op een later moment (6 of 20 juni lijkt mogelijk) afscheid van haar worden genomen en zal de procedure voor een opvolgster worden gestart. Haar werkzaamheden zullen voortsnog worden waargenomen door de heer Langeslag in zijn hoedanigheid als vervanger van mevrouw Leewis. Vooruitlopend op hetgeen er naar verwachting gaat volgen, feliciteert de dijkgraaf mevrouw Leewis van harte met haar benoeming, hetgeen door geroffel op de tafeltjes door de VV-leden	

VERSLAG		ACTIE
	wordt onderstreept.	
6.	BESLUITVORMINGSNOTA'S	
6.01	Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis: begroting 2019 De heer <u>Démoed</u> zegt dat het CDA kennis heeft genomen van de nota van wijziging en dat hij zich ertoe wil beperken te verzoeken om de werkwijze die wordt gehanteerd om een en ander te voorkomen, graag eens gezamenlijk wil bespreken. Hij voelt zich niet prettig bij de wijze waarop een en ander is verlopen. De <u>dijkgraaf</u> zegt dat er al is besloten om dergelijke stukken later in het jaar terug te laten komen in het kader van Het Waterschapshuis. Het voorstel wordt verder zonder hoofdelijke stemming vastgesteld.	
6.02	Beleidsregel PFOS in waterbodems De <u>voorzitter</u> zegt dat naar aanleiding van de uitgebreide bespreking in de commissie, een nota van wijziging en een nota van toelichting zijn toegevoegd. De heer <u>Van Geest</u> zegt dat het uitgangspunt dat de AWP hanteert bij deze nieuwe beleidsregel luidt: 'Droog blijft droog en nat blijft nat.' De fractie is tegen het (laten) slepen van mogelijk vervuilde grond van het droge land naar een mogelijk ondergrondse opslag. Dit omdat het een zeer riskante operatie betreft omdat de gevolgen van PFOS op dit moment op de langere termijn immers niet bekend zijn. De AWP is voorstander van een 'stand still-beleid'. Rijnland moet niet worden opgezadeld met 'de troep van een andere partij.' Er moet bovendien vooral worden voorkomen dat in de diepe waterputten vermenging met de gewone bodem gaat plaatsvinden. De AWP is nadrukkelijk tegen de verontdieping van deze diepe putten. Voor land- en waterbodems gelden momenteel verschillende normen, hetgeen vreemd is want de stof is identiek en die is gevaarlijk. Van PFOS is met name onduidelijk wat de gevolgen zijn in het aquatisch milieu. Er is ook sprake van dat grond vanuit Dordrecht naar het grondgebied van Rijnland wordt getransporteerd. In de stukken wordt de term 'wederkerigheid' genoemd hetgeen de heer Van Geest beslist wenst te voorkomen. Zolang niet duidelijk is wat er met die stoffen kan gebeuren en hoe deze eventueel uit het milieu kunnen worden verwijderd, dient de 'stand-still methode' te worden vastgehouden. Mevrouw <u>Bleyie</u> wil dat ook de bron van de verontreiniging wordt meegenomen in het onderzoek aangezien de vervuiler dient te betalen en bedrijven zo worden gedwongen om in het vervolg milieuvriendelijker te werk te gaan zodat de stof uit het milieu verdwijnt. De heer <u>Van der Poel</u> zegt dat in de commissie al uitvoerig is gesproken over PFOS. De fractie is tevreden dat er regels zijn vastgesteld en dat de nota van wijziging over één jaar wordt geëvalueerd, evenals de normen en waarden. Hoogheemraad <u>Leewis</u> kent het adagium van de AWP ('nat op nat en droog op droog'). Maar indien dit motto in alle consequenties zou worden doorgevoerd, zou er ook niet meer gebaggerd mogen worden, hetgeen portefeuillehouder Langeslag de nodige kopzorgen zou bezorgen omdat er immers op dit moment waterbodems op land wordt gedeponereerd. Indien deze werkwijze op basis van een 'stand-still principe' zou worden gestaakt, zou portefeuillehouder Langeslag gigantisch in de problemen geraken als mogelijk met PFOS-verontreinigde bagger niet zonder nadere regels op land zou mogen worden gedeponereerd. Overigens zijn de normen voor de waterbodems niet veel strenger of minder streng zijn dan die welke gelden voor de kant. Het betreft met name de hoeveelheid in het water aantoonbare PFOS. Het baggerprogramma heeft een tijd stilgelegen hetgeen de bewoners het nodige geld heeft gekost. Bovendien heeft dit een negatieve invloed gehad op de waterkwaliteit en de af te voeren hoeveelheid water. Het college vindt het zeer onwenselijk om deze situatie onnodig te laten voortduren en pleit er dan ook voor om daar waar er geen beleidsregels zijn, in goed overleg met de bestuurlijke partners, een belangrijke stap te zetten en binnen één jaar aan de VV te rapporteren over de stand van zaken en binnen twee jaar te evalueren. Het is altijd beter om uitgangspunten te hebben dan geen regels. Meenemen bron van verontreiniging: mevrouw Leewis zou dit graag willen maar in het oppervlaktewater is al heel veel PFOS aanwezig. Er is (nog) niet één grote aanwijsbare bron gevonden die in dat geval ook zou kunnen worden aangeslagen. Rijnland heeft te maken met een diffuse verspreiding van PFOS uit heel veel verschillende bronnen en kan dus niet een of meerdere schuldigen aanwijzen. <i>Tweede termijn</i> De heer <u>Van Geest</u> zegt dat het geschetste doemscenario uiteraard niet hoeft op te gaan. Immers, voordat er wordt gebaggerd, kan de grond worden onderzocht. Als blijkt dat PFOS ontbreekt, is er niets in te brengen tegen baggeren. Maar bij de vondst van grote hoeveelheden PFOS, kan Rijnland niet meer tegenhouden dat ook anderen hun met PFOS verontreinigde grond in het werkgebied van Rijnland	

VERSLAG	ACTIE
deponeren. Dat moet beslist worden voorkomen, dus houd nat op nat en droog op droog, maar uiteraard: waar het wel kan, kan Rijnland gewoon doorgaan met het baggerprogramma. De AWP vindt dat men niet duidelijk is over de veroorzaker van de PFOS-verontreiniging. Het is evident dat de nationale luchthaven Schiphol een van de veroorzakers is van de verontreiniging. Daarvoor zijn ook al diverse maatregelen genomen en er wordt intensief gediscussieerd over de vraag of bij het uiteindelijk opruimen Rijnland verantwoordelijk zou moeten zijn of dat de vervuiler dient te betalen. Het is duidelijk wie volgens de AWP moet worden aangeslagen. Maar de heer Van Geest vindt dat Rijnland zich vooral niet moet concentreren op de wijze waarop het waterschap allerlei zaken zou kunnen gaan oplossen omdat dit ertoe kan leiden dat men veel te veel in de richting van Rijnland gaat kijken, terwijl het waterschap niet de veroorzaker is van het PFOS-probleem. Mevrouw <u>Bleyie</u> denkt dat het zeer wel mogelijk is om de veroorzaker van de vervuiling op te sporen gezien de zeer specifieke kenmerken van de betreffende stoffen. Niet elk bedrijf produceert deze. De heer <u>De Meijer</u> zegt dat het evident is dat de stoffen schadelijk zijn maar dat er alleen nog geen oplossing is voor de wijze hoe daarmee om te gaan. Hij stelt voor om de zinsnede die gaat over het al dan niet binnen Rijnland brengen van stoffen van buiten Rijnland, te wijzigen. Hij vindt dat in het jaar waarin wordt gewacht op een evaluatie, stoffen van buiten Rijnland, niet moeten worden toegestaan. De <u>voorzitter</u> zegt dat deze opmerking lijkt op een soort amendement. Hij wacht de reacties van de portefeuillehouder af en zal zich intussen beraden over het verzoek van de heer De Meijer. Mevrouw <u>Leewis</u> wijst erop dat dit voorstel slechts het begin is van een oplossing en geenszins het sluitstuk. Rijnland steekt samen met de regionale partners zijn nek uit om beleidsregels op te stellen waarmee uiteraard niet alle problemen in de toekomst kunnen worden ondervangen. Zij adviseert de VV de beleidsregels zelf vast te stellen en te beschouwen als een eerste stap. Aansluitend kan men overwegen om in discussie met belangenorganisaties en partijen een maatschappelijk debat te starten over het verhalen van de kosten op de veroorzakers van het probleem, maar zij ontraadt dit nu te regelen via een beleidsregel. Het dossier met Schiphol staat los van deze beleidsregels, die niet het antwoord zijn hoe Rijnland daarmee wenst om te gaan. De regio op Schiphol heeft de dijkgraaf (gezien de calamiteit). Mevrouw Leewis kan de reikwijdte van de suggestie van de heer De Meijer niet overzien. De <u>dijkgraaf</u> meent zich te herinneren dat de toevoeging juist een gevolg was van de discussie in de commissie en hij vindt het dan ook onwenselijk om in strijd daarmee te beslissen in de VV. Hij voegt eraan toe dat hij een en ander mogelijk niet juist inschat. De heer <u>Van Geest</u> zegt dat de bedoeling in de commissie juist was om de vervelende risico's van PFOS zo veel mogelijk in te perken. Als dan in een beleidsregel wordt gekozen voor een formulering 'al dan niet' betekent dit: 'het kan dus en het kan ook niet.' De heer De Meijer en hijzelf pleiten ervoor om het probleem niet groter te maken dan het al is. Hij vindt een amendement niet noodzakelijk maar zou wel graag te toezegging krijgen dat Rijnland er alles aan doet om het probleem niet groter te maken dan het nu is. Mevrouw <u>Leewis</u> veronderstelt dat zij deze toezegging namens het college kan doen. Zij zegt dat er ook in die context over het onderwerp is gesproken in de commissie. De heer <u>Langeslag</u> wijst er, net als mevrouw Leewis op, dat er ook PFOS in het water zit. Water houdt zich niet aan grenzen, dus een dergelijke toezegging zou vervelend kunnen uitpakken. Rijnland bemonstert momenteel al alles wat wordt gebaggerd dan wel op de nominatie staat om te worden gebaggerd. Rijnland kent vervolgens het PFOS-gehalte en wat al dan niet kan met deze bagger. Een dergelijke toezegging gaat hem, gezien de open achterdeur van het water, te ver. De heer <u>Van Geest</u> beseft dat niemand de grenzen van stromend water kan afbakenen. Wat Rijnland wel kan doen, is al dan niet vergunningen afgeven voor grondleveranciers en transporteurs die met verontreinigde grond het grondgebied van Rijnland op dreigen te komen. Hij pleit er met klem voor dat het college dergelijke zaken nauwlettend in de gaten houdt en de VV toezegt dat Rijnland niet met dit soort verontreinigde grond gaat slepen. Ook mogen de regels niet zo worden toegepast dat men van buiten dergelijke grond kan aanvoeren. Hij kenschetst dit als een groot gevaar. De heer <u>De Meijer</u> wijst erop dat het hem gaat om de mogelijkheid tot toepassen van verontreinigd materiaal of om het binnenbrengen van verontreinigd materiaal en dus niet om stromend water. Mevrouw <u>Boomsma</u> is enigszins verbaasd over de discussie omdat Rijnland gewoon te maken heeft met het besluit Bodembeleid waarin afspraken zijn opgenomen over welke grond waar mag worden toegepast. Als Rijnland nu aanvullende regels wil gaan opstellen, zal er ook een nieuw Bodembeleid moeten worden opgesteld en dient te worden nagegaan wat daarvan de financiële consequenties zijn. Zij vindt het heel	

VERSLAG	ACTIE
bijzonder dat een en ander nu zo eenvoudig wordt voorgesteld. De <u>dijkgraaf</u> sluit zich aan bij de mening van de PvdD. De heer <u>Démoed</u> vindt het lastig dat er nu over het onderwerp wordt gesproken maar dat onduidelijk is in welke context. Hij dringt aan op helderheid, nog afgezien van het logische betoog van mevrouw Boomsma. De <u>dijkgraaf</u> stelt dat Rijnland niet op eigen houtje zaken kan verbieden. De verbijzondering ‘al dan niet binnen Rijnland’ is mede een gevolg van de discussie in de commissie, maar Rijnland kan niet veel meer regels stellen dat wettelijk is toegestaan. In de tekst staat dan ook dat Rijnland handelt middels vastgesteld beleid ten aanzien van PFOS en dat alle andere toetsregels van toepassing blijven. Impliciet wordt gesteld dat Rijnland al het mogelijke doet om te voorkomen dat Rijnland een dumpplaats wordt voor door PFOS-verontreinigd materiaal. De dijkgraaf vindt dat hiermee binnen de juridische ruimte, in de geest van het verzoek van de AWP, wordt gehandeld. Hij sluit verder aan bij de woorden van de PvdD en adviseert om het voorstel ongewijzigd vast te stellen. Aldus wordt besloten.	
7. Notulen VV-vergadering 28 maart 2018 en toezeggingenlijst <i>Redactioneel:</i> het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld. <i>Toezeggingenlijst:</i> deze is aanzienlijk opgeschoond. Mevrouw <u>Stoop</u> verwijst naar toezegging 252 over de aanpak van de blauwalgproblematiek. Op 8 november 2017 is toegezegd dat de onderzoeksrapporten ter beschikking zouden worden gesteld. Inmiddels is het nieuwe blauwalgseizoen al aardig gevorderd en is het te laat om op basis van die rapporten conclusies te trekken voor dit seizoen. Waarom duurt het zo lang voordat de resultaten van 2017 beschikbaar komen? Niet alle experimenten zijn goed uitpakkt: wat gebeurt er in die plassen waarin het experiment is stopgezet? Welke bestrijdingsmethoden worden dan wel toegepast? Mevrouw <u>Leewis</u> zegt dat LG Sonic heeft gerapporteerd over de evaluatie. Zowel de gemeente Zoetermeer als Rijnland zijn ontevreden over dit rapport. Er is afgesproken dat LG Sonic de tijd krijgt tot mei 2018 om de evaluatie conform de eisen van Rijnland uit te voeren. Die evaluatie zal spoedig beschikbaar komen en worden toegestuurd. De portefeuillehouder loopt niet vooruit op het aanstaande blauwalgseizoen.	
8. Rondvraag Er zijn geen vragen voor de rondvraag.	
9. Sluiting De <u>voorzitter</u> sluit daarop om 14.55 uur de mogelijk laatste vergadering waarbij mevrouw Leewis als hoogheemraad van Rijnland aanwezig is.	

Vastgesteld, 4 juli 2018.

R.A.M. van der Sande
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris